

บทที่ 6

บทสรุป

"การชันสูตรพลิกศพ" ก็คือ การตรวจพิจารณาศพผู้หนึ่งผู้ใดเพื่อทราบ ว่าตายไปเพราะ เหตุใดและศพนั้นเป็นของใครกันแน่ และรายละเอียดอื่นๆเท่าที่ จำเป็นแก่การสอบสวนเพื่อให้รู้ถึงข้อกล่าวหาข้างต้น เรื่องการชันสูตรพลิกศพได้ เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยก่อนคริสตกาล ที่สำคัญคือการชันสูตรพลิกศพจูเลียสซีซาร์ และได้มีความสำคัญยิ่งขึ้นเรื่อยๆจนถึงปัจจุบันนี้ ถือได้ว่าการชันสูตรพลิกศพเป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาซึ่งเป็นความผิดต่อชีวิต และปรากฏใน ทุกประเทศไม่ว่าจะใช้ระบอบการปกครองระบอบใดก็ตาม นอกจากนี้การพัฒนา เรื่องการชันสูตรพลิกศพโดยจัดเข้าไว้ในหลักสูตรของแพทย์และได้พัฒนาเป็นส่วน หนึ่งของวิชานิติเวชศาสตร์

1. ประวัติการชันสูตรพลิกศพ

ในประเทศไทยนั้นได้ปรากฏหลักฐานในเรื่องการชันสูตรพลิกศพครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยาในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ราว พ.ศ. 2034 ถึง พ.ศ. 2072 แต่ก็เชื่อว่าก่อนหน้านั้นก็มีการชันสูตรพลิกศพ แต่ไม่ปรากฏหลักฐาน สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการชันสูตรโดยตรงฉบับแรกของไทยคือ พระราช บัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า อยู่หัวและใช้ต่อมาจนถึง พ.ศ. 2478 สำระสำคัญคือแบ่งการชันสูตรพลิกศพออก เป็นการชันสูตรพลิกศพชนิดสามัญและวิสามัญ และข้อเด่นของการชันสูตรพลิกศพ ตามกฎหมายนี้ก็คือ ผู้ทำการชันสูตรต้องนั่งต้องพร้อมกันและกฎหมายนี้มีการแก้ไข หลายครั้งทั้งขยายของ เขตของการมีผลบังคับออกไปเรื่อยๆจนถูกยกเลิกโดยพระ

ราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 และ
ประกาศให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ในวันที่
ที่ 10 มิถุนายน 2478 โดยมีบัญญัติไว้ในหมวดที่ 2 มาตรา 148-156

2. การชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในเรื่องการชั้นสูตรพลิกศพนี้มาตราที่สำคัญก็คือ 148 ที่กำหนดถึงเหตุ
ที่จะต้องให้มีการชั้นสูตรพลิกศพ และมาตรา 150 ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะ
กำหนดเรื่อง

1. ผู้มีหน้าที่ในการชั้นสูตรอันประกอบด้วยพนักงานสอบสวนและฝ่าย
ฝ่ายแพทย์
2. การชั้นสูตรพลิกศพกรณีการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้า
พนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

นอกจากนี้มาตรานี้ยังได้ถูกแก้ไขหลายครั้ง จนครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ.
2523 ได้แยกการชั้นสูตรพลิกศพออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. การชั้นสูตรพลิกศพสามัญ ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพอยู่
ทำการชั้นสูตรร่วมกับสาธารณสุขจังหวัด แพทย์ประจำโรงพยาบาล แพทย์ประจำ
สถานอนามัยหรือถ้าไม่มีแพทย์ดังกล่าวก็ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำ
ท้องที่ หรือ แพทย์ประจำตำบล

2. การสอบสวนการชั้นสูตรพลิกศพ คือ กรณีที่เป็นการตายเนื่องจาก
ถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่
ความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ นั้นจะต้องจัดให้

มีการไต่สวนโดยศาลชั้นต้นครั้งหนึ่งก่อน จากนั้นจึงมีการดำเนินคดีต่อ

การไต่สวนโดยศาลในชั้นนี้ถือเป็นขั้นตอนที่ยังอยู่ในชั้นสอบสวนเพื่อให้
ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. การชั้นสูตรพลิกศพตามกฎหมายอื่น

ที่สำคัญก็คือ

1. การชั้นสูตรพลิกศพ ตามพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็น
คอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 ซึ่งเป็นการชั้นสูตรพลิกศพพิเศษต่างกับในมาตรา 150
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะยึดถือเอาพื้นที่แห่งการตายเป็น
หลัก ไม่มีการแบ่ง เป็นการชั้นสูตรสามัญกับการไต่สวนการชั้นสูตรพลิกศพ ผู้ทำ
การชั้นสูตรมีนายทหารสัญญาบัตรร่วมด้วย และอาจมีกรณีที่ไม่ต้องทำการชั้นสูตร
เลยก็ได้

2. การชั้นสูตรพลิกศพทหาร ก็คล้ายกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา มาตรา 150 เพียงแต่อาจมีทหารเข้าร่วมด้วย

4. ระบบการชั้นสูตรพลิกศพ

ระบบการชั้นสูตรพลิกศพก็คือ แบบแผนในการจัดการกับศพภายหลัง
ตายแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายบ้านเมือง ในปัจจุบันนี้มีระบบที่สำคัญอยู่
6 ระบบ ดังนี้คือ

1. ระบบโคโรเนอร์
2. ระบบแพทย์สอบสวน
3. ระบบปริศนาเรเตอร์ฟิสต์ล
4. ระบบตำรวจ
5. ระบบศาล
6. ระบบผสม

ระบบที่สำคัญก็คือระบบโคโรเนอร์ เพราะใช้ในประเทศอังกฤษและในเครื่องจักรภพ และระบบแพทย์สอบสวนที่ใช้กันในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนระบบอื่นๆก็มีใช้ในแต่ละประเทศต่างกันออกไป แต่โดยสรุปแล้วทุกระบบก็ต้องการหาหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตรวจสอบที่ตายอย่างเหมาะสมนั่นเองสำหรับประเทศไทยนั้นใช้ระบบตำรวจ

5. การชันสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา

5.1 เป้าหมายของการชันสูตรพลิกศพก็คือ การค้นหาความจริงในเรื่องการตาย เพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตาย

5.2 โดยพนักงานสอบสวนผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เมื่อมีการตายเกิดขึ้น ซึ่งอาจพบศพเองหรือมีผู้มาแจ้งและทำการสอบสวนทั้งการชันสูตรพลิกศพ ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จก็ห้ามมิให้พ้องผู้ต้องหา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 129 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่บทบัญญัติในมาตรานี้ ศาลฎีกามีได้ตีความเคร่งครัดเพราะแม้ว่าจะไม่มีการชันสูตรพลิกศพเลยหรือการชันสูตรพลิกศพไม่ชอบหรือไม่สมบูรณ์ก็สามารถที่จะพ้องคดีได้ จึงทำให้เห็นว่าเป็นข้อบกพร่องของกฎหมายและกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในสังคมได้ เพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจได้กว้างขวางเกินไป และขาดการ

ควบคุมที่ดีพอ

5.3 แพทย์ผู้ร่วมทำการชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนนั้น เป็นแต่เพียงผู้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวน และสมควรที่จะจะเป็นแพทย์ของรัฐเท่านั้น แพทย์เอกชนไม่อาจร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนได้ ซึ่งจะ เห็นได้ว่าระเบียบของกรมตำรวจว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2527 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2527 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 ลงวันที่ 2 กันยายน 2528 นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะให้แพทย์เอกชนมีอำนาจชันสูตรพลิกศพได้ ซึ่งถือว่าขัดกับกฎหมายหลักคือ มาตรา 150 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

5.4 แพทย์สามารถที่จะเพิ่มประสิทธิภาพ ในการร่วมตรวจสอบความจริงในคดีที่มีการตายเกิดขึ้นได้ โดยการที่กฎหมายบัญญัติให้แพทย์ผู้ร่วมทำการชันสูตรพลิกศพเป็นเจ้าพนักงาน, ใช้แพทย์ปริญา, ใช้แพทย์ในท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ และต้องให้แพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพพร้อมกับพนักงานสอบสวนเสมอ เพราะจะทำให้แพทย์และพนักงานสอบสวนต่างควบคุมซึ่งกันและกัน

5.5 การขุดศพเพื่อทำการชันสูตรและค้นหาความจริงในเหตุที่ตายนั้นสามารถกระทำเมื่อใดก็ได้ และไม่ต้องขออนุญาตต่อญาติของผู้ตาย

5.6 ความแตกต่างของแพทย์ในมาตรา 150 และมาตรา 151 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องพยานหลักฐานก็คือ แพทย์ในมาตรา 150 นั้นเป็นประจักษ์พยาน แต่แพทย์ในมาตรา 151 เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

1. เรื่องการผ่าศพเพื่อการชันสูตร

ในกรณีที่เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ เห็นเป็นอย่างยิ่งว่า จะให้มีการผ่าศพตรวจเพื่อหาสาเหตุตายอย่างแท้จริง เนื่องจากการดูศพแต่เพียง ภายนอกตาม มาตรา 150 นั้นไม่สามารถที่จะระบุเหตุตายอย่างแน่ชัดได้ในกรณี นี้ มาตรา 151 บัญญัติไว้ว่า "ในเมื่อมีการจำเป็นต้องพบเหตุของการตาย เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ มีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใด หรือจะ ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือ พนักงานแยกธาตุของรัฐบาลก็ได้"

ซึ่งจะ เห็นได้ว่าในมาตรานี้บัญญัติถึงคำว่า "ให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุ" เพื่อทำการตรวจเท่านั้น ไม่ได้บอกถึงขบวนการผ่าศพเลย

ก. จะทำอย่างไร

ข. ผ่าส่วนใดได้บ้าง

ค. หลังจากผ่าแล้วจะทดสอบอย่างไรต่อไป หรือในกรณีที่สงสัย

ว่าจะ เป็นการตายจากสารพิษจะส่งตรวจอย่างไร

การที่กฎหมายบัญญัติแต่เพียง เท่านั้น ก็คงจะ เนื่องจากต้องการให้เป็น ดุลพินิจของผู้ทำการชันสูตรพลิกศพสามารถกระทำการผ่าอย่างใดก็ได้ เพื่อหา สาเหตุของการตายให้ได้ก็แล้วกัน และหลังจากนั้นจะทำการตรวจพิสูจน์และจะ ทดลองหรือส่งต่อไปยังแพทย์หรือ พนักงานแยกธาตุของรัฐบาลก็ได้ จึงทำให้ดู เหมือนว่าการผ่าศพของ เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรมีอำนาจมากมายกว้างขวาง ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับ การผ่าศพตรวจในกฎหมายสาธารณสุข เยอรมันซึ่งมีบัญญัติ อยู่ในมาตรา 89, 90 และ 91 ดังนี้

มาตรา 89 Extent of Autopsies

The autopsy shall always extend to the opening of the head, chest and abdominal cavity if such is possible in view of the condition of the corpse.

มาตรา 90 Autopsies on New-born Children

When the corpse of a new-born child is opened the examination shall in particular be directed to the question whether it lived after or during its birth and whether it was mature or at least able to continue its life outside of the womb.

มาตรา 91 Toxicological Examinations

I. If there is suspicion of poisoning the examination of suspicious substances found in the corpse or elsewhere shall be conducted by a chemist or by a professional governmental agency established to make such examinations.

II. The Judge may order that such examination shall take place the assistance of under the direction of a physician.

ซึ่งจะมีความละเอียดกว่า เพราะระบุดังการผ่าไว้ด้วย เช่น ให้ผ่า ศีรษะ, หน้าอก และช่องท้อง นอกจากนี้ ในกรณีที่ทารกเสียชีวิตในกฏหมายของ

เขายังระบุให้มีการผ่าศพตรวจเพื่อหาว่า เป็นการตายคลอด หรือ คลอดแล้วจึงตาย และ เด็กที่ออกมามีความเจริญเติบโตพอที่จะมีชีวิตอยู่ได้หรือไม่ เพียงใด ซึ่งในส่วนของกฎหมายไทยมิได้มีบัญญัติไว้เลย จึงเห็นว่าถ้าได้มีการเพิ่มเติมรายละเอียดในเรื่องการผ่าศพ เพื่อตรวจหาสาเหตุของการตายแล้วก็จะทำให้เป็นการสะดวกขึ้น เพราะทำให้เข้าถึงขั้นตอนการตรวจว่าจะทำการตรวจอะไรได้บ้าง ทั้งจะเป็นการคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพหรือเป็นการควบคุมเจ้าพนักงานไปด้วย

2. เรื่องอัตราค่าปรับกรณีที่ทำรายการตายแต่ไม่แจ้ง

ตามมาตรา 149 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติถึงหน้าที่ของผู้ที่ทำรายการตายผิดธรรมชาติให้เก็บศพไว้ แล้วแจ้งแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด แต่ในวรรค 3 นั้นกำหนดโทษผู้ไม่กระทำเพียงปรับไม่เกิน 100 บาท ซึ่งเห็นว่ามันน้อยมากเพราะอัตราค่าปรับนี้คงที่มาตั้งแต่ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในปี พ.ศ. 2478 แล้ว ซึ่งขณะนั้นอัตรานี้นับว่าสูงมาก และการกำหนดโทษปรับในอัตราสูง เช่นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากผู้มีหน้าที่ตามมาตรา 149 จะรีบแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ เพื่อทำการสอบสวนหาสาเหตุแห่งการตายได้อย่างเร็วที่สุดรวมทั้งการหาหลักฐานอื่น ๆ ก็จะได้รวดเร็วด้วย มิใช่เอาแต่เก็บศพไว้นายจนพยานหลักฐานสูญหายไปหรือตรวจได้ยาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ความสำคัญในเรื่องหน้าที่ของผู้พบศพน้อยกว่า ในพระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 เสียอีก เพราะในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 นั้นได้กำหนดโทษของผู้ที่ละเลยไม่ปฏิบัติ คือไม่แจ้งต่อเจ้าพนักงานผู้รักษาท้องที่ที่ทำทราบและไม่รักษาศพไว้ จะต้องถูกปรับเป็นเงินไม่เกิน 500 บาท นอกจากนี้ยังมีโทษจำคุกอีกคือ "หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือ ทั้งจำทั้งปรับ" ด้วย จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพให้ความสำคัญ

สนใจมากในเรื่องหน้าที่ของผู้พบศพ เพราะ

2.1 มีโทษปรับถึงไม่เกิน 500 บาท ซึ่งเมื่อเทียบเป็นเงินในปัจจุบันนั้นนับว่าสูงเป็นอย่างมาก

2.2 มีโทษจำคุกอยู่ด้วย คือ ไม่เกิน 1 ปี

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเห็นสมควรที่จะปรับปรุงโทษในมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสียใหม่โดยเพิ่มอัตราค่าปรับจากไม่เกิน 100 บาทนั้นให้สูงขึ้นอีก และ/หรืออาจมีโทษจำคุกร่วมด้วย เช่นเดียวกับในพระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2457 เพื่อให้ผู้พบศพรีบดำเนินการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เพื่อการสอบสวนเร็วที่สุด เป็นการช่วยให้มีการตรวจหาข้อเท็จจริงในการตายได้เร็วขึ้น

3. ในเรื่องการปรับปรุงมาตรา 129

มาตรา 129 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นบทบัญญัติที่จะคอยควบคุมการตรวจสอบในเรื่องการชันสูตรพลิกศพและการฟ้องเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป ซึ่งในปัจจุบันนี้อาจตีความจนทำให้มาตรานี้ ไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับมากนัก จึงน่าจะให้มีการแก้ไขเพื่อให้เป็นบทบัญญัติที่มีสภาพบังคับให้ต้องมีการชันสูตรพลิกศพทุกกรณี เว้นเสียแต่ว่าจะเป็นเหตุสุดวิสัย เช่น ในกรณีที่ศพจมหายไปในกลางทะเล เป็นต้น

4. ในเรื่องแพทย์กับการชันสูตรพลิกศพ

ในเรื่องที่แพทย์เข้ามีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงนั้นน่าที่จะได้มีการแก้ไข ดังนี้

1. ระบุให้ทั้งแพทย์เป็นเจ้าของงานเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน

สวน

การให้แพทย์เป็นเจ้าของงานร่วมในการตรวจสอบนั้นนับได้ว่าสำคัญยิ่ง เพราะในเรื่องของการชั้นสูตรพลิกศพเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับกฎหมายมหาชน ซึ่งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของสังคมเป็นประการสำคัญ การให้แพทย์ที่มีใช่เจ้าของงานนั้น อาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมในการตรวจสอบได้ง่ายกว่าการให้แพทย์ที่เป็นเจ้าของงาน ทั้งนี้เนื่องจากการการกระทำของเจ้าของงานซึ่งเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตนั้น จะต้องมี ความผิดและมีโทษหนักกว่าผู้ที่มีใช่เป็นเจ้าของงาน เนื่องจากมีมาตรา 157 ประมวลกฎหมายอาญา ควบคุมอยู่ด้วย

2. ระบุให้ เป็นแพทย์แห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่

การกำหนดให้แพทย์ เป็นแพทย์แห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่จะมีผล
ติดตั้งคือ

2.1 กำหนดหน้าที่ให้แพทย์ดังกล่าวทำให้เป็นการสะดวกของพนักงานสอบสวนที่จะทราบว่าจะต้อง เข้าร่วมการชั้นสูตรพลิกศพกับแพทย์ผู้ใด เพราะถือเป็นหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว

2.2 การให้แพทย์แห่งท้องที่ศพอยู่จะสะดวกแก่แพทย์ผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพ เนื่องจาก การเดินทางสะดวก แพทย์มีความคุ้นเคยกับท้องที่และประชาชน รวมทั้งโรคที่ปรากฏานท้องที่ของตนด้วย จึงง่ายต่อการหาสาเหตุ

การตายและแยกการตายว่าตายจากโรคหรือเป็นการตายผิดธรรมชาติได้ง่าย

3. ระบุนิติบัญญัติแพทยปริญาเท่านั้น

เพราะแพทยปริญามีความรู้ความสามารถในการชันสูตรได้ดีกว่าบุคคลที่มีวิชาชีพแพทยปริญา ทั้งในด้านการตรวจศพทั่วไปหรือการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ และในปัจจุบันก็มีแพทยปริญาประจำอยู่ในทุกอำเภอของประเทศไทยแล้ว

4. ให้หนึ่งพร้อมกัน

การให้หนึ่งพร้อมกันในที่นี้หมายถึงให้พนักงานสอบสวนร่วมทำการชันสูตรพลิกศพพร้อมเพรียงกันกับแพทย์ คือ ต่อหน้าซึ่งกันและกัน เพื่อให้เป็นการช่วยเหลือและร่วมมือกันในการค้นหาพยานหลักฐาน ทั้งยังเป็นการจัดข้อสงสัยในเรื่องการชันสูตรพลิกศพได้ เช่น ในเรื่องการทำลายหลักฐาน การชันสูตรพลิกศพคนละศพกัน ฯลฯ

ศูนย์วิทยุตำรวจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย